

ક્લ્વાઈમેટ ચેઈન્જ ધાર્યા કરતાં વધુ ગંભીર છે

અતિથિ કોલમ - ડૉ. રાજીવ કે. ગુપ્તા

૧૮મી ઓક્ટોબર, ૨૦૦૯ના રોજ પર્યાવરણવાદી ફિલ્મ નિર્માતા એમ. મેકએલલીને અને કેલિમ મેકઅલીરનું એક દસ્તાવેજી ચિત્ર 'નોટ ઈવિલ જસ્ટ રોંગ' રિલીઝ થયું. તેમાં દર્શાવ્યા મુજબના ક્લાઈમેટ ચેઈન્જનો કોઈ ભય નથી એવા દાવાઓ સાથે વિવાદ સર્જ્યો. નોબેલ પ્રાઈઝ વિજેતા સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પ્રાયોજિત આઈપીસીસી (ઈન્ટર ગવર્નમેન્ટલ પેનલ ઓન ક્લાઈમેટ ચેઈન્જ) અને તેના વધુ વાચાળ એવા અમેરિકાના ભૂતપૂર્વ પ્રમુખ અલ ગોરના મંતવ્યથી તે વિરુદ્ધ છે. આપણે ખરેખર હકીકતો વધુ નજીકથી જાણવાની જરૂર છે.

વર્ષ ૨૦૦૭માં સૌપ્રથમ વખત અનેક વર્ષો બાદ આઈપીસીસીએ વિશ્વના ઉષ્ણતામાનમાં ઓછામાં ઓછા ૨ ડિગ્રી સેલ્સિયસના વધારાની જાહેરાત કરી હતી. જે વૈશ્વિક ગરમીને કારણે થશે. પરિણામે આ ૨ (બે) ડિગ્રી સેલ્સિયસ આંતરરાષ્ટ્રીય મંથોની ચર્ચા-વિચારણાનો મુખ્ય વિષય બન્યું જેના પર પોઝનાન સમિટીથી તાજેતરમાં મળેલ જી-૮ અને જી-૨૦ શિખર પરિષદોમાં વિશ્વના નેતાઓને ચર્ચા-વિચારણા કરી, પણ દુર્ભાગ્યવશ તાજેતરમાં નાસાએ જે નિરીક્ષણ કર્યું તે ચોંકાવનારું છે. તેમાં જણાવાયું છે કે, સમગ્ર વિશ્વમાં ગ્લેશિયર ઓગળી રહ્યા છે અને તેના પરિણામે એવું કહી શકાય કે, આઈપીસીસીના અંદાજો ખૂબ જ સંકુચિત હતા અથવા આઉટડેટ્સ કહી શકાય. એ જાણીને આઘાત લાગે તેવું છે કે, ગ્રીનહોન્ડમાં અડધો અડધ ગ્લેશિયર ઓગળ્યો છે. પરિણામે સાગરની સપાટીમાં છેલ્લાં પાંચ વર્ષમાં એક

ઈંચના પાંચમા ભાગ જેટલો વધારો થયો છે. દર વરસે ૫૦ ક્યુબીક માઈલ હિમ નાશ પામે છે. જે ખરેખર આઈપીસીસીની ભવિષ્યવાણી કરતાં વધુ છે. આ વ્યાપકતાને કારણે ધ્રુવ પ્રદેશને અસર થશે. ધ્રુવ પ્રદેશના પાણીના વધારાને કારણે સુર્યની ઉષ્ણતા વધુ પ્રમાણમાં શોષાયે, કારણ કે હિમના પ્રમાણમાં થટાગ્રે થવાનો જ છે. પરિણામે સુર્યનો પ્રકાશ, તડકો વગેરેને કારણે ઉનાળામાં ગરમીનું પ્રમાણ વધશે. શિયાળામાં આ ગરમી વાયુમાં પ્રસરશે અને ૧૯૯૦માં નોંધાયેલ ઉષ્ણતામાન કરતાં ૧૦ ડિગ્રી ઉષ્ણતામાન વધારશે. આ તમામ બાબતોને ધ્યાનમાં લેતાં કેટલાક વિજ્ઞાનીઓએ આગાહી

કરી છે કે, આઈપીસીસીનો અંદાજ દરિયાની સપાટીમાં શતાબ્દીના અંતે સંભવિત ૧૬ ઈંચ વધારાનો ૨-૧/૨ ગણું વધશે. ગ્રીનહોન્ડનો મોટો ભાગ ઓગળવાથી દરિયાની સપાટીનો વધારો ૪૦ ઈંચની આસપાસ રહેશે. પરિણામે બાંગલા દેશ જેવા દેશોનું અસ્તિત્વ જ નહીં રહે. આપણે ગુજરાતને ભૂલવું ન જોઈએ, કારણ કે તેનો સાગરકાંઠો ૧૬૦૦ કિલોમીટરનો છે. દેશમાં લાંબામાં લાંબો તટ છે અને દરિયાની સપાટી વધશે તો તેના અસર થશે. મોટી ભરતી અને દરિયાઈ મોજાને કારણે સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છની અમુલ્ય જમીનો અને અનેક આંતરમાળખાકીય સવલતો દરિયામાં ગરકાવ

થઈ જશે. તાજેતરના એક તાજા અભ્યાસ મુજબ એક નવું પરિમાણ તેમાં ઉમેરાયું છે અને તે છે 'પર્માફોસ્ટ.' એટલે કે ધ્રુવ પ્રદેશમાં જમીનની સપાટી નીચે કાયમી ધોરણે જમી ગયેલું હિમનું ૫૬ પીગળી રહ્યું છે. આ પ્રક્રિયા ઉત્તરધ્રુવ પ્રદેશમાં મોટા પાયે થઈ રહી છે. વૈશ્વિક ઉષ્ણતામાન વધી રહ્યું છે, કારણ કે જે કાર્બન કાયમી ૫૬માં સંગ્રહાયેલો હતો તે ઉષ્ણતામાનમાં પ્રસરી રહ્યો છે. પરિણામે હિમ વધુ પ્રમાણમાં પીગળે છે. દર વરસે ૧ અબજથી ૨ અબજ ટન કાર્બન ડાયોક્સાઈડ વાતાવરણમાં ભળે છે (અમેરિકામાં ઓટોમોબાઈલમાંથી દર વરસે ૩૦૦ મિલિયન ટન કાર્બન હવામાં છોડવામાં આવે છે). આમ નાસાના વિજ્ઞાની દરમિયાન માને છે કે, ગ્રીનહોન્ડ ઓગળવાને કારણે અને વાતાવરણમાં કાર્બનનું પ્રમાણ વધવાથી ૨ ડિગ્રી સેલ્સિયસનું ઉષ્ણતામાન વધે તેની રાહ જોવી નહીં પડે. અગાઉ આવા પરિભ્રમો વિશે વિચારાયું જ ન હતું. પરિસ્થિતિ ગંભીર છે. 'ક્લાઈમેટ કોડ રેડ' (સીસીઆર) માટે હાકલ કરવાની જરૂર છે. તેનો અર્થ એ કે, આપણે ગ્રહની કટોકટીના યુગમાં પ્રવેશી ચૂક્યા છીએ અને ખૂબ ટૂંકા ગાળામાં જ દુનિયાનું ઉષ્ણતામાન ૨ ડિગ્રી સેલ્સિયસ સરેરાશ વધી જશે. પરિણામે ક્વેળા દુષ્કાળ, પૂર વગેરે જેવી કુદરતી આફતો આવશે અને ખેતી તેમ જ આંતરમાળખાકીય નુકસાન થશે. આમ કોઈ દસ્તાવેજી ચિત્ર દ્વારા હવામાનમાં ફેરફારના પડકારને હથવાશથી લેવો તે મૂર્ખાઓના સ્વર્ગમાં રાચવા જેવું હશે.

(લેખક : ગુજરાત સરકારમાં ક્લાઈમેટ ચેઈન્જ વિભાગના સચિવ છે)